

ефективним способом розвитку їхніх сенсорних, моторних, мовленнєвих та інших сфер розвитку. Сенсорні ігри стають важливим інструментом у корекційній роботі з дітьми з ООП, забезпечуючи їм можливість активного розвитку та покращення якості життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Блакитна Т. Технологія розвитку Школа життєтворчості в дії // Завуч. 2000. № 3. С. 14.
2. Бойко О. В., Войтович Н. Г., Гаврилюк Т. В., Кондратенко О. М., Мельник Л. В.. Сенсорний розвиток дітей з ООП. К.: Освіта, 2023. 320 с.
3. Матвеева Л. П. Сенсорний розвиток дітей дошкільного віку. К.: Рад. шк., 1980. 104 с.
4. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009–2012 роки» від 11.09.2022 р. № 855 [Електронний ресурс]. URL: http://document.ua/prozatverdzhennja-planudii-shodo-zaprovadzhennjainklyuziv-doc1291.html.ua/legislation/Vishya_osvita/301_38 (дата звернення: 15.10.2023).
5. Радченко М. І. Особистісна саморегуляція дорослих у сім'ях з розумово відсталими дітьми-інвалідами: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології». Київ, 2006. 18 с.
6. Сорокіна Н. М. Розвиток дрібної моторики у дітей дошкільного віку. К.: Освіта, 1994. 128 с.
7. Ткаченко Т. А. Програма сенсорного розвитку дітей дошкільного віку. К.: Освіта, 2008. 64 с.
8. Ушакова О. С. Розвиток пізнавальних процесів у дітей дошкільного віку. К.: Освіта, 2001. 144 с.
9. Швайко Г. С. Дидактичні ігри в дошкільному вихованні. К.: Рад. шк., 1986. 208 с.

УДК 376-056.313-057-
053.5:81'233:[615.851:7]

Світлана ЯНКО

асистент вчителя
з інтегрованого та інклюзивного
навчання Лохвицької
ЗОШ I-III ступенів №3

Людмила МОРОЗ

кандидат педагогічних наук, доцент
СумДПУ імені А. С. Макаренка

МЕТОДИКА ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ

У статті висвітлено методику вдосконалення зв'язного мовлення у дітей середнього шкільного віку з порушеннями інтелектуального розвитку засобами арттерапії. Представлено результати впровадження методики.

Ключові слова: зв'язне мовлення, інтелектуальні порушення, учні середнього шкільного віку, дослідження, методика, арттерапія.

The article deals with the methodology of improving coherent speech in middle school children with intellectual disabilities by means of art therapy. The results of the methodology implementation are presented.

Keywords: coherent speech, intellectual disabilities, middle school students, research, methodology, art therapy.

Постановка проблеми. На сьогодні спостерігається тенденція збільшення числа дітей з інтелектуальними порушеннями. Недостатній рівень розвитку зв'язного мовлення – одна з особливостей мовленнєвого розвитку дітей зазначеної категорії. Щоб досягти необхідного рівня

розвитку зв'язного мовлення школярів з порушеннями інтелектуального розвитку потрібна дієва методика його вдосконалення, якою є методика вдосконалення зв'язного мовлення засобами арттерапії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні спостерігається тенденція збільшення числа дітей з інтелектуальними порушеннями. Недостатній рівень розвитку зв'язного мовлення – одна з особливостей мовленнєвого розвитку дітей зазначеної категорії. Питанням формування та розвитку зв'язного мовлення займалися такі науковці, як Л. Виготський, Л. Стахова, С. Конопляста, М. Шеремет, Л. Мороз, А. Кравченко, В. Тарасун, А. Запорожець та ін. Вчені О. Деркач, І. Євтушенко, О. Мастюкова, К. Зелінська, М. Тарасевич, В. Засенко, О. Хохліна, які вивчали питання використання арт-терапії для корекції розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями сходяться в думці, що використання арт-терапевтичних технологій дозволяє стабілізувати емоційний стан, виховує здатність до самовираження та самопізнання, розвиває комунікативні навички, сприяє формуванню прийнятних форм регулювання негативних емоцій, гармонізує особистість дітей зазначеної категорії [11]

Ось чому використання арт-терапевтичних засобів – музики, танців, драматичного мистецтва, інсценізацій, театралізацій, в процесі навчання та виховання дітей із проблемами інтелектуального розвитку є дуже актуальним.

Але питання розвитку зв'язного мовлення засобами арттерапії потребує глибокого дослідження і подальших розробок [11,25].

Мета статті – висвітлити ефективність створеної нами методики вдос-

коналення зв'язного мовлення у дітей середнього шкільного віку з порушеннями інтелектуального розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Арттерапія відкриває значні перспективи по підвищенню ефективності логопедичної роботи з вдосконалення зв'язного мовлення, особливо при роботі з школярами, які мають порушення інтелектуального розвитку. Ефект катарсису – очищувальної дії мистецтва сприяє ефективності методики. [11,24] Методика вдосконалення зв'язного мовлення у дітей середнього шкільного віку з порушеннями інтелектуального розвитку передбачає зростання пізнавального розвитку та розвитку всіх сторін мовлення, збагачення словника дітей, розвиток вміння переказати почуте, скласти розповідь, описати побачене. Вона базується на дидактичних принципах: систематичності (щотижня), системності (розвиток всієї мовленнєвої системи), індивідуального підходу (врахування мовленнєвих особливостей кожної дитини), наочності (робота з ляльками, виліпленими літерами), наступності (поступове ускладнення) та ін.

Корекційно-розвивальні заняття за методикою – є інтегрованими, адже включають музичні, логоритмічні заняття, заняття з розвитку усного і писемного мовлення, інсценізації життєвих сюжетів та фольклорного матеріалу.

Кожне корекційно-розвивальне заняття традиційно включає три частини – вступну, основну і заключну.

Основними завданнями занять арт-терапією були:

1. Корекція поведінки та емоційно-вольової сфери.
2. Корекція пізнавальної діяльності [12].

3. Вдосконалення зв'язного мовлення.

Складові методики:

- 1) вивчення фольклору та усної народної творчості;
- 2) корекція різних сторін та форм мовлення;
- 3) переказування;
- 4) музикотерапія;
- 5) імаготерапія;

На кожному занятті використовувались декілька складових, об'єднаних однією темою.

Перша складова методики ознайомлення дітей з народною творчістю та музикою, керуючись тим, що засвоєння народної культури дає змогу опанувати узагальнений досвід життя, який передається саме у фольклорі.

Друга складова методики передбачає корекцію всіх сторін та форм мовлення. особливий акцент на вдосконалення зв'язного мовлення.

Третя складова - переказування прослуханих творів з метою засвоєння зразків літературної мови для вдосконалення зв'язного мовлення.

Головними вимогами до вибору творів для переказування були наступні:

1. доступність за змістом;
2. чітка композиція творів для переказу;
3. зразковість мови у написаних;
4. виховна цінність творів;

У процесі навчання дітей переказуванню, ми виділили такі головні завдання:

1. Навчання відтворенню змісту легенд, казок та оповідань.
2. Переказування творів за допомогою навідних запитань логопеда

та ілюстрацій.

3. Самостійне переказування творів із використанням поданого плану.
4. Вибірковий та творчий переказ.

Четверта складова - заняття музикотерапією. Ця складова нашої методики проводиться як інтегроване заняття з музичного мистецтва та розвитку мовлення. **П'ятою складовою методики** стало застосування імаготерапії: інсценізація, театралізація вибраних творів (ляльковий та пальчиковий театр).

Для обстеження рівня сформованості зв'язного мовлення до і після впровадження методики скористалися модифікованою методикою В.Глухова[2] Порівняння отриманих результатів свідчать про позитивну динаміку вдосконалення зв'язного мовлення.

Бачимо, що 50% учасників обстеження мали низький рівень розвитку зв'язного мовлення до впровадження методики. Ще 50% дітей мали дуже низький рівень розвитку зв'язного мовлення. Після впровадження нашої методики 50% учасників обстеження перейшли з дуже низького на низький рівень розвитку зв'язного мовлення, а 50% дітей, що мали низький рівень розвитку зв'язного мовлення перейшли на середній рівень розвитку зв'язного мовлення.

Отже, під час проведення формульованого етапу експерименту, ми застосовували розроблену нами методику вдосконалення зв'язного мовлення школярів з інтелектуальними порушеннями засобами арттерапії, що включала в себе: використання засобів літератури і мистецтва, музикування, спів, театралізацію вибраних творів.

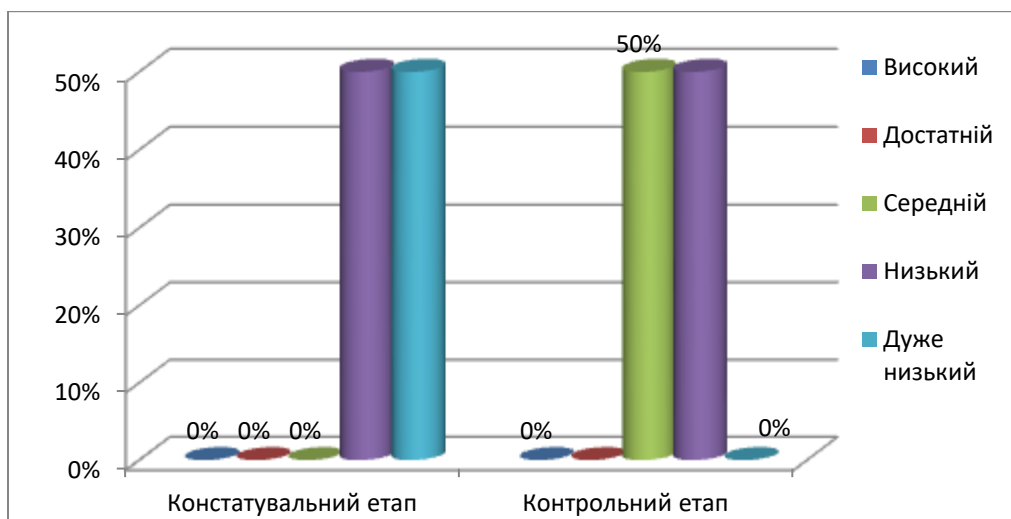

Рисунок 1 Порівняльні результати констатувального та контрольного етапів дослідження рівня розвитку зв'язного мовлення у школярів 5 інклюзивного класу із порушеннями інтелектуального розвитку

На нашу думку, дана методика оптимізувала і вдосконалила зв'язне мовлення школярів з інтелектуальними порушеннями, розширила кругозір, збагатила активний і пасивний словник дітей, покращила саморегуляцію та їх комунікативні вміння і навички, етичні уявлення учениць (зокрема вміння співчувати, бачити взаємозв'язок своєї поведінки з реакцією навколишніх і нести за нього відповідальність), що є дуже важливим для розвитку дитини, для її виховання, як морального і відповідального члена людського суспільства, для подальшого розвитку дитини і формування навичок її поведінки у соціумі.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Отже, використання висвітленої методики у корекційній роботі з розвитку зв'язного мовлення дітей середнього шкільного віку із порушеннями інтелектуального розвитку є ефективним та доцільним та потребують подальшого вивчення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Котик Т.М. Методика розвитку зв'язного мовлення молодших школярів : Опорні конспекти лекцій для студентів заочної

форми навчання спеціальності «Початкова освіта». Івано-Франківськ, 2013. 71с.

2. Глухов В. П. Формирование связной речи детей дошкольного возраста с общим речевым недоразвитием : монографія. АРКТИ, 2002. 144 с.
3. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика : теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах : підручник. К. : ВД «Слово», 2011. 704 с.
4. Кашуба Л. В. Розвиток зв'язного мовлення молодших школярів із затримкою психічного розвитку засобами образотворчого мистецтва: автореф. дис. ... канд. пед. наук :13.00.03. Київ, 2009. 20 с. URL :<http://www.allbest.ru/>.
5. Ласкова А. О. Методи розвитку зв'язного мовлення на уроках української мови як одна з передумов розвитку комунікативної компетентності. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2014. № 12 (31). С. 9-11.
6. Савчук Н. Б. Психолого-педагогічні основи розвитку зв'язного мовлення молодших школярів. Педагогічний дискурс. 2012. Вип. 11. С. 274-276.
7. Чупріна О. В. Методи розвитку зв'язного мовлення на уроках української мови в початковій школі. Науковий вісник Мукачівського державного університету :серія «Педа-

- гогіка та психологія». 2018. Вип. 2 (8). С. 170-173 8. Марущак В. С. Про деякі особливості розвитку зв'язного мовлення молодших школярів. Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки. 2015. № 4 (51).
11. Хома О. М. Сучасні підходи до розвитку зв'язного мовлення молодших школярів на уроках української мови в початковій школі. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2015. III(25), Issue: 49. URL : www.seanewdim.com
12. Зелінська К. О. Розвиток комунікативних умінь молодших школярів з інтелектуальними вадами засобами арттерапії // К. О. Зелінська зб. наук. пр. Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / За ред. В. О. Гаврилова, В. І. Співака. Вип. XXII. В двох частинах. Частина I. Серія : Соціально-педагогічна. Кам'янець-Подільський : Медобори 2006, 2013., С. 173 – 181
13. Кравченко А.І., Зелінська К.О. Застосування засобів арттерапії у роботі з дітьми молодшого шкільного віку, що мають відхилення інтелектуального розвитку / А.І. Кравченко, К.О. Зелінська - Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2013. - 178с.
14. Чобанян А.В. Передумови мовленнєвого розвитку дітей з помірною розумовою відсталістю. Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти. 2015. Т. 2, № 2. С. 11-16

УДК 376-056.264-053.4:81'322.5'234

Тетяна ЧЕПЕЛЬ

магістрантка спеціальності
016 Спеціальна освіта (Логопедія)
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

Анатолій КРАВЧЕНКО

кандидат педагогічних наук, професор
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ В ПРОЦЕСІ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглядаються особливості зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення в процесі ігрової діяльності. Висвітлено результати проведеного емпіричного дослідження.

Ключові слова: ігрова діяльність, загальне недорозвинення мовлення, діти старшого дошкільного віку.

Постановка проблеми. У сучасній дошкільній освіті досить актуальною є проблема розвитку зв'язного мовлення. Будь яка дитина формуючи себе як особистість, для успішної соціалізації, повинна спілкуватися, розуміти та взаємодіяти з іншими людьми загалом і найближчим оточенням зокрема. Одним із видів комунікативної діяльності людини, яка використовує засоби мови для спілкування з іншими людьми є саме мовлення. Велике значення в розвитку дітей старшого дошкільного віку має саме зв'язне мовлення, що дає можливість висловлювати свої враження і переживання, вміти змістовно висловлювати свої думки